

Politiskt styrd kunskapsutveckling eller kunskapsstyrd politik.

Vad vill vi ha?

Socialmedicinsk tidskrift (smt) fungerar främst genom frivilligt arbete av temaredaktörer och artikelförfattare som anser sig ha viktiga budskap att föra fram. Det här innebär att smt blir till genom oegennyttigt arbete främst på fritiden hos en rad engagerade folkhälsoarbetare.

smt är en tidskrift med flervetenskaplig inriktning och ett brett ämnesområde i korsningen mellan socialtjänst, socialförsäkringar, socialpolitik, folkhälsa och hälso- och sjukvård. Syftet med att ge ut Socialmedicinsk tidskrift har förändrats något under åren även om huvudfokus varit det samma, att erbjuda ett forum för att lyfta fram vetenskapliga resultat inom och diskussioner kring sociala, hälso- och sjukvårdsinriktade och folkhälsoinriktade frågor.

I temanumret *Post Marmot Sverige - Om sociala skillnader i hälsa* (Häfte nr 4 2011) ansvarade förtjänstfullt Karin Melinder som temaredaktör. Hon hade tidigare redovisat rapporten som är den svenska uppföljningen av Marmot arbetet i Sverige, se <http://www.fhi.se/Om-oss/Uppdrag-och-styrdokument/Regeringsuppdrag/Redovisade-uppdrag/Marmot/>

I temaledaren säger hon: *"När utredningen kom ut kritiserades den av den referensgrupp som knutits till den. Kritiken ledde till ett osynliggörande av utredningen. Delar av denna togs in i den Folkhälsopolitiska rapporten som lades fram i november 2010, men själva rapporten diskuterades i liten omfattning. Här (i nr 4 2011) kommer framförallt de delar som inte togs med i Folkhälsopolitisk rapport att tas upp. Det engagemang som fanns i frågan har efteråt kanaliserats bland annat av Sveriges kommuner och landsting som har initierat ett nätverk som samlar de regioner, landsting och kommuner som beslutat att arbeta utifrån Marmot-kommissionens intentioner. Detta arbete beskrivs här kopplat till det arbete som föregått det, dvs tidigare utredningar. Referensgruppen till den svenska Marmot-applikationen var som nämnts kritisk till att deras synpunkter och kunskaper inte togs tillvara. De har därför getts möjlighet att skriva det de tyckte saknades. Vissa har antagit erbjudandet, antingen genom att skriva egna texter eller genom att lämna synpunkter på innehållet."*

Förutom temaredaktören Karin Melinder bidrog också Cristina Mattsson Lundberg med en översikt hur Marmot-kommissionens rapport tillämpats i olika europeiska länder. Avsikten var att spegla den diskussion som förts om att ta itu med ojämlikheten i hälsa inom och mellan medlemsländerna. Karin Melinders bidrog också med tre egna artiklar med titlarna: *Den svenska Marmot-applikationen. Utredningen som försvann men lever vidare, Skillnader i hälsotillstånd för olika grupper med hänsyn till inkomst och Jämlikhet – frihet - och lite broderskap - en diskussion utifrån teori och empiri.*

Vi på smt ser bidragen som Karin och Cristina givit som ett positivt folkhälsopolitiskt bidrag där de på olika sätt samlat vetenskaplig kunskap för att spegla betydelsen av ojämlikhet för folkhälsoutvecklingen i vårt land och möjligheter att påverka sociala

determinanter för hälsa.

Mot den här bakgrunden är det djupt oroande att både Karin och Cristina fått disciplinära reprimander på sin arbetsplats statens folkhälsoinstitut (fhi) för sitt engagemang i temanumret. Deras medverkan har medfört att Karin slutat på fhi. I samband med att hon slutade 1 december skrev hon följande i ett brev:

"Det finns idag inga självständiga myndigheter, utan de är helt styrda av departementet. Det blir fler och fler enrådighetsmyndigheter där departementet talar om för Generaldirektören (gd) vad som skall göras och gd i sin tur talar om för personalen på myndigheten vad som skall göras. Det finns absolut inget utrymme för diskussion, i princip bestämmer gd allt inåt utifrån givna uppdrag. Det vore bättre om myndigheterna blev en del av departementet, så att man utanför myndighetsvärlden inte tror att det finns självständiga myndigheter som har åsikter och driver frågor.

Om de nuvarande myndigheterna blev en del av departementen kanske behovet av fristående, opartiska organisationer blev tydligt för alla, i alla fall fler. Organisationer som har tillräcklig stadga för att inte direkt springa efter de senaste politiska trenderna eller den största penningpåsen. Det finns förmodligen en bas att bygga på i universitetsvärlden, men denna måste kompletteras med andra, från frivilligsektorn och kanske även näringslivet.

FHI skall föra ut regeringens politik. Första gången de hörde det hickade nog en del till, men efterhand har de vant sig. Eftersom jag arbetat en del med kvinnomisshandel har jag tyckt mig se samma processer på FHI som man iakttagit inom forskningen vad gäller kvinnomisshandel. Utrymmet krymper alltmer och så småningom sitter man ihopkrupen under köksbordet och är nöjd med att man kan sträcka på benen.

.... Den stora frågan tycker jag är utvecklingen mot fler och fler enrådighetsmyndigheter vilket gör att myndigheterna kan likställas med privata utredningsinstitut som i princip bara genomför de uppdrag de får." avslutar Karin Melinder sitt brev till redaktionen.

Bo J A Haglund
Redaktör, professor emeritus